

Оксана Ющишина* , Любов Дика** СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ В РОМАНІ
«ХАРАКТЕРНИК» ВАСИЛЯ ШКЛЯРА

У статті розглянуто особливості функціонування військової лексики в історичному романі «Характерник» Василя Шкляра, зокрема з'ясовано її місце і роль в аналізованому творі. Проведене дослідження дало змогу згрупувати військові терміни в п'ять лексико-семантичних груп. Установлено, що вищу активність виявляють такі лексико-семантичні групи: військова лексика на позначення воїнів (31,25%), військова лексика на позначення зброї (21,88 %), військова лексика на позначення звань, чинів, посад (20,31 %), меншу – військова лексика на позначення людей (груп) супротивної сторони (17,18 %) і військова лексика на позначення споруд, приміщень тощо (9,38 %).

Ключові слова: військова лексика, військовий термін, лексема, історичний роман, мовна одиниця, стилістична функція.

Yushchyshyna Oksana, Dyka Liubov. Specifics of the functioning of military vocabulary in Vasyl Shklyar's novel «Kharakternyk».

The article examines the peculiarities of the functioning of military vocabulary in Vasyl Shklyar's historical novel «Kharakternyk», in particular, the place and role of lexemes denoting military affairs found in the analyzed work are clarified. Military vocabulary is an extremely multifaceted component of a literary text, which can realize its numerous possibilities as a means of creating an image in accordance with the genre features of the work, the author's tasks, and the psychological and intellectual data of the reader. It was found that the selection of lexemes to denote military names for Vasyl Shklyar is a manifestation of his literary individuality and artistic skill against the background of real, socio-political reality. Based on the lexical-semantic principle, we distinguish the following thematic groups of military terms: military vocabulary used to denote the names of soldiers; military vocabulary used to denote the names of ranks, ranks, positions; military vocabulary used to denote the names of people (groups) of the opposing side; military vocabulary used to denote the names of weapons; military vocabulary used to denote the names of structures, premises. The functions of military vocabulary are determined, in particular character-forming, expressive, and informative. It is concluded that the author's skillful use of rich military vocabulary is a key element of his individual style and contributes to the reader's deeper immersion in the atmosphere of the Cossack resistance. The main focus of the study is on how linguistic means related to the military affairs of the Cossack era help the author recreate the historical flavor of the era, deepen the realism of the narrative, and create authentic images of the characters. The military vocabulary we discovered in Vasyl Shklyar's novel «Kharakternyk» is a specific manifestation of linguistic nomination. The tokens denoting the names of military affairs in the analyzed work carry the greatest semantic and emotional load. That is, military vocabulary is a set of linguistic units that are united by a common meaning and reflect the conceptual, substantive, and functional similarity of the phenomena they denote.

Keywords: military vocabulary, military term, lexeme, historical novel, linguistic unit, stylistic function.

Постановка проблеми. Дослідження мовного простору художньої літератури з кожним роком набуває все більшої популярності в сучасному мовознавстві, адже розуміння змісту твору, авторського задуму письменника, специфіки формування образів головних героїв відбувається через призму лексичного наповнення художнього тексту.

Специфічними ознаками художньої літератури є чітка спрямованість на естетичну трансформацію будь-яких мовних одиниць, реалізована через використання в художній мові різних лексем, зокрема військових термінів, які дають змогу підсилювати образно-виражальний потенціал мови, повніше розкривати зміст твору та надавати художньому мовленню індивідуально-авторського характеру.

Лексичні одиниці в художньому тексті відіграють вагомий стилістичний роль, оскільки саме їм належить образотворча функція. Мова літературних творів не обмежується вживанням традиційних тропів і стилістичних фігур. Письменники активно використовують не лише загальноживану лексику, але й спеціальні лексичні одиниці, що позначають поняття та процеси різних галузей знань. Серед особливостей мовної структури художнього тексту виокремлюємо стилістичні властивості військової лексики, яка надає мові художнього твору смислових, модальних й емоційно-оцінних відтінків.

Військова лексика становить універсальну лексичну категорію художнього тексту, бере участь у реалізації авторської концепції світобачення, у побудові того чи того художнього образу, зображенні його дій, відтворенні описуваних у творі подій. Окрім того, військова лексика – надзвичайно багатоплановий компонент художнього тексту, який може реалізувати свої численні можливості як

* Оксана Ющишина, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології Хмельницького національного університету (Хмельницький, Україна); e-mail: yushchyshynaok@khmnu.edu.ua.

** Любов Дика, кандидат філологічних наук, доцент кафедри правових та інформаційних технологій Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» (Хмельницький, Україна); e-mail: lyuba_22_77@ukr.net.

засіб творення образу відповідно до жанрових особливостей твору, авторських завдань, психологічних й інтелектуальних даних читача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленню специфіки мови художньої літератури присвячено чимало наукових розвідок українських і зарубіжних лінгвістів. Проблему мовного аналізу художнього твору загалом та окремі аспекти військової термінології досліджували Г. Артьомова та О. Колган [Артьомова і Колган 2017], В. Жалай [Жалай 2018], О. Колган та К. Салахутдінова [Колган і Салахутдінова 2018], Л. Томіленко [Томіленко 2015], Л. Туровська [Туровська 2007] та ін.

Проблема специфіки функціонування військової термінології в художній мові знайшла своє відображення у працях таких українських мовознавців, як: З. Дубинець [Дубинець 2015], К. Панасюк [Панасюк 2018], Г. Вишневська [Вишневська 2019], І. Насмінчук [Насмінчук 2023] та ін. У центрі уваги лінгвістів були художні тексти таких українських письменників, як О. Довженко, Л. Костенко, Р. Іваничук, П. Куліш, Ю. Щербак та ін.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що в сучасному мовознавстві існує декілька точок зору на дефініцію поняття «військова лексика». Військовий термін, за визначенням Ю. Байло, – це слово або словосполучення, що використовується для позначення певного спеціального поняття, яке належить до того чи ідо того розділу військової науки або військової техніки [Байло 2013, с. 63]. Подібне трактування поняття «військовий термін» подає Л. Туровська, яка вважає, що під військовим терміном потрібно розуміти спеціальне найменування, яке має просту або складну формальну структуру (словосполучення), співвідносну з тим чи з тим поняттям зі сфери військової справи (військової науки, техніки, життєдіяльності військ тощо), в семантичній структурі якого є сема «військовий», «бойовий» [Туровська 2007, с. 80]. Л. Удовіченко вважає військову лексику особливим прошарком лексичних одиниць, оскільки вони обслуговують особливу галузь людської діяльності – організацію збройних сил, оперативно-тактичне мистецтво, зброю тощо. У складі військової лексики виокремлюють військові терміни та військово-побутову лексику. Військові терміни – це слова або словосполучення, які відповідають поняттям військової справи. Військово-побутова лексика є перехідним явищем між військовою термінологією і загальноживим словником [Удовіченко 2020, с. 83]. Слушним є зауваження В. Жалай, яка зазначає, що військова лексика включає не лише термінологію, до якої належать слова, що вживаються у зв'язку з військовими поняттями, але й емоційно забарвлені елементи військового лексикону, які є в більшості випадків стилістичними синонімами відповідних військових термінів [Жалай 2018, с. 6].

Хоч сучасні лінгвістичні дослідження репрезентовані значною кількістю наукових розвідок про використання термінологічних одиниць військової справи у творах художньої літератури, однак докладного аналізу та вивчення потребує стилістичне функціонування одиниць військової лексики в текстах сучасних українських письменників, зокрема в романі «Характерник» Василя Шкляра.

Мета статті – простежити специфіку стилістичного вживання одиниць військової лексики у творчості Василя Шкляра (на прикладі роману «Характерник»); з'ясувати їхні функційно-семантичні особливості.

Виклад основного матеріалу. «Характерник» (2019) – це історичний роман українського письменника Василя Шкляра, що відтворює події другої половини XVII століття, які відбувалися в Запорозькій Січі, розповідає про героїчне минуле України загалом. Аналіз стильової манери Василя Шкляра як системи єдності, елементом якої є активне вживання різних мовних засобів, дає підстави говорити про майстерну грань поєднання цих елементів, коли у творі наявні реальне і видумане, чуттєве і духовне, раціональне і логічне. Ідіостиль письменника самобутній і оригінальний. Він збагатив сучасну українську прозу актуальною для XXI ст. проблематикою, цікавою мовно-образною системою художнього зображення.

Активне використання військової лексики в романі «Характерник» безпосередньо впливає на стиль цього твору. Лексико-синтаксична структура, функційні особливості мовних одиниць на позначення військової справи визначають стильову домінанту художнього полотна.

В. Шкляр у романі «Характерник» вдається до активного використання термінологічних одиниць військової справи саме для того, щоб зробити мовлення художнього тексту більш виразним, емоційним, яскравим, насиченим тощо, а також реалістичним у зображенні подій: «... а наказний кошовий отаман Грицько Пелех оголосив карантин» [Шкляр 2020, с. 13]; «До них приходили всілякі цабе – гетьмани прибігали на поклін...» [Шкляр 2020, с. 23]; «Гетьман не посмів перечити і з почетом сам допровадив послів та московських ратників спершу до Гадяча...» [Шкляр 2020, с. 69]; «Ідучи до послів, вони ще здалеку побачили, що на грецькій хаті сидить бузько з мушкетом...» [Шкляр 2020, с. 156]; «Стискаючи в руках мушкети, пищали й шаблі, Чадуєв, Щоголев та всі їхні ратні люди чекали погибелі» [Шкляр 2020, с. 154].

Аналіз історичного роману «Характерник» засвідчив, що мовні одиниці на позначення військової справи є одним із часто вживаних зображувально-виражальних засобів. Це детерміновано тим, що події, висвітлені автором у творі, стосуються воєнних дій, а головні герої є учасниками суспільно-історичного життя.

За семантикою військові терміни, зафіксовані в романі «Характерник» Василя Шкляра, класифіковано на такі тематичні групи:

- військова лексика на позначення воїнів;
- військова лексика на позначення звань, чинів, посад;
- військова лексика на позначення людей (груп) супротивної сторони;
- військова лексика на позначення зброї;
- військова лексика на позначення споруд, приміщень тощо.

Кількісно найбільшою є група військової лексики на позначення воїнів: *військо, гармаш, джура, донець, дружина ратна, загін, запорожець, кіннота, козак, комонник, москаль, низове товариство, пластуни-вивідувачі, полк, посланець, посол, ратник, реєстровці, сотня, стрілець*. У тексті роману «Характерник» засвідчено 31,25 % лексичних одиниць, які номінують осіб, причетних до військової справи: *«У Сірка, окрім гетьманського посланця Зуба, зібралася вся старшина...»* [Шкляр 2020, с. 29]; *«Тому давайте подякуємо царевичу Симеону Олексійовичу за довіру до нашої матінки Січі та всього низового товариства»* [Шкляр 2020, с. 52]; *«За одним столом у кутку сиділо троє козаків і, пахаючи люлечками, з цікавістю дивилися на прийшлих прибульців»* [Шкляр 2020, с. 74].

Наступними за кількістю використаних в аналізованому творі військових лексем є групи на позначення зброї, чинів, посад, звань і супротивної сторони. Зокрема, група військової лексики на позначення зброї складає 21,88 % (*гармата, келеп, куля, меч, мушкет, нагайка, оружжя, палаши, пицаль, пістоль, порох, спис, шабля, ядро*): *«Шабля та келеп у його руках мерехтіли так шпарко, що ставали невидимими, а на спис Кирик підіймав десятипудового вепра, як жертвоне ягня»* [Шкляр 2020, с. 65]; *«Цар велів передати, що вже підписав указ, за яким запорожцям буде надіслано грошове жалування, харчові припаси, сукна, ломові гармати та ядра до них, а також він приїде на Січ гармаша, котрий навчить козаків ладувати нове оружжя»* [Шкляр 2020, с. 69]; *«Москвини, перевівши дух, закинули за плечі мушкети й пицалі»* [Шкляр 2020, с. 82].

Група військової лексики на позначення чинів, звань, посад складає 20,31 % (*бояри, військовий суддя, воєвода, курінний (отаман), кошовий (отаман), наказний (гетьман), обозний, осавул, отаман, полковник, райця, сотник, старшина*): *«Так у них завжди ведеться: спершу збирається старшина та інші значні військові товариші, щоб вирішити, які питання виносити на велике козацьке коло»* [Шкляр 2020, с. 125]; *«Вихованцям старого Кміти доручення загадував сам кошовий, і вони ніколи його не підводили»* [Шкляр 2020, с. 137]; *«Гетьман Самойлович, знітившись, запропонував послам помолитися в Покровській церкві»* [Шкляр 2020, с. 220].

Менш чисельною є група військової лексики на позначення людей (груп) супротивної сторони – 17,18 %: *бусурмени, кримчаки, ляхи, морквини, мусульмани, ординці (орда), османи, песиголовці, татари, турки, Кримський хан*: *«Московський цар Олексій Михайлович і він, гетьман, покладають великі надії на запорожців, які завжди славилися вдалими воєнними промислами над бусурменами»* [Шкляр 2020, с. 27]; *«Грицько Пелех і розчервонілі від наливки військові товариші вражено подивилися на москвинів»* [Шкляр 2020, с. 71]; *«У Волощині на той час товклася орда, з листів можна було довідатися, що татари міркують робити далі...»* [Шкляр 2020, с. 121].

Кількісно найменшою в аналізованому творі є група назв на позначення військових споруд, приміщень тощо – 9,38 %: *бійниця, військова канцелярія, військова скарбниця, курінь, курені-касарні, пушкарня*: *«Обкурили військову канцелярію, пушкарню, всі курені та будівлі, де ступала людська нога»* [Шкляр 2020, с. 13]; *«На татар же Січ зирила чорною бійницею з невисокої дерев'яної вежі...»* [Шкляр 2020, с. 27]; *«Сірко ще подихав березневим повітрям, потім, віддавши «добраніч» бузьчиси, пішов до свого куреня»* [Шкляр 2020, с. 120].

Отже, термінологічні одиниці військової справи в мові аналізованого роману є виразним мовним засобом, завдяки якому передано реальну картину зображуваних подій одного з періодів функціонування Запорізької Січі. Саме використання військової лексики є знаряддям втілення ідейного задуму письменника в художні образи, вираженням авторського задуму в мистецькій формі.

Найбільш уживаними в тексті роману Василя Шкляра є лексеми на позначення осіб, серед яких виокремлюємо:

- загальні назви воїнів (31,25 % від усіх назв на позначення військової справи);
- назви військових звань, посад, чинів (20,31 % від назв на позначення військової справи);

- назви представників супротивної сторони під час війни (17,18 % від назв на позначення військової справи).

З виокремлених тематичних груп проаналізуємо докладніше деякі назви осіб, причетних до військової справи. Найбільш уживаними в тесті художнього твору є такі військові лексеми, як *козак*, *запорожці*, *сотник*, *гетьман*, *курінний (отаман)*, *кошовий (отаман)* та ін., які є назвами людей за чином, посадою, званням або видом військової діяльності.

В. Задорожний інтерпретує семантику слова *козак* як вільної людини, яка походила з кріпаків або міської бідноти й утекла від феодального гноблення в українські степи, ставши на шлях боротьби спочатку з татаро-турецькими нападниками, а потім і з польсько-шляхетськими загарбниками. Таке значення сформувалося в другій половині XV ст. [Задорожний 2013, с. 42] Саме його використовує Василь Шкляр на сторінках роману «Характерник»: *«На татар же Січ зирила чорною бійницею з невисокої дерев'яної вежі, і, коли там гримнула гармата на честь повернення кошового з козаками, татари подумали, що всмалили по них, і попадали на землю»* [Шкляр 2020, с. 27].

Ще одна лексема на позначення вільної людини, пов'язаної з військом, яку активно використовує В. Шкляр у романі, – *запорожці (запорожець)*, вжита як синонім до слова *козак*: *«Через два роки закоренілий запорожець, звиклий до борін з ордою та січової вольниці, не витримав і подався на Чортомлик покутувати вину перед Кошем»* [Шкляр 2020, с. 137].

З-поміж лексем на позначення військових звань, чинів і посад найуживанішими є *гетьман*, *сотник*, *старшина*. Гетьманом у XVI–XVII ст. називали виборного ватажка козацтва Запорозької Січі. Починаючи з часів Богдана Хмельницького, це була людина – представник вищої влади в Україні: *«Милостивий цар простив, Демко Многогрішний став гетьманом, Петрові ж Дорошенку довелося починати все спочатку»* [Шкляр 2020, с. 196].

У романі фіксуємо лексему *полковник* – «людина, яка очолює полк»: *«Полковник Богун схвально кивнув: може розірвати так, що від миші тільки хвіст залишиться»* [Шкляр 2020, с. 60]. За даними «Етимологічного словника української мови», номен *полковник*, можливо, польського походження (*połkownik*), у XVI ст. позначав командира іноземних військ [Мельничук (ред.) 2003, с. 495].

Ще одна лексема, активно використовувана автором роману «Характерник» на позначення військового чину, – *сотник*: *«Сотник Чадуєв спершу хотів подати команду «В галоп!», та, спохопившись, що біля нього десяток ратних людей, наказав спішитися й зайняти оборону»* [Шкляр 2020, с. 218]. Наведену лексему вжито зі значенням «сотник, військовий чин».

У романі «Характерник» В. Шкляр також послуговується термінами *старшина*, *кошовий (отаман)*, *наказний (гетьман)*, *осавул*, *курінний*. Старшину, своєю чергою, поділяли на кошову, або військову, паланкову, військових служителів і курінних отаманів, осавул: *«Щороку на передвиборах військової старшини кальніболотці хотіли настановити Добровечора суддею, та все якось не виходило»* [Шкляр 2020, с. 100]; *«Козаки боялися свого курінного, але й любили»* [Шкляр 2020, с. 100]; *«...суддя Білий запросив до себе гетьманського осавула Черняченка-Чорного»* [Шкляр 2020, с. 118]; *«Спершу на майдан вийшла звичайнісінька сіромашня та менш значні козаки, які стали широчезним колом, і тільки після них до кола вступили кошовий Сірко з легенькою, ніби й не залізною булавою...»* [Шкляр 2020, с. 163].

Серед усіх зафіксованих у творі лексем на позначення осіб, причетних до військової справи, помітне місце займають військові терміни іншомовного походження: *сотник* – грецького, *отаман* – тюркського, *гетьман* – німецького, *полковник* – польського та ін. Більшість із названих вище військових лексем є історизмами (*козак*, *отаман*, *запорожець*, *ляхи*, *орда*), однак задля відтворення історичних реалій, надання достовірності описуваним подіям письменник їх активно використовує в художньому мовленні роману.

Військова лексика роману «Характерник» красномовно ілюструє майстерність Василя Шклера в побудові своєрідної мовної площини, де кожний термін на позначення військової справи стає важливим засобом художнього письма, постійно узгоджуючись із контекстом і сюжетно-тематичною лінією. В аналізованому історичному романі військові лексеми слугують яскравою художньою деталлю, через яку можна простежити особливості образного мислення, а також передати авторське ставлення до зображеного.

Однією з часто вживаних у романі «Характерник» є лексема *козак*, яка в тексті твору в тому чи в тому мовному оформленні має, відповідно до контексту, різне емоційне навантаження. Найбільше зазнаючи морфемних змін (*козак*, *козачня*, *козачина*, *козарлюга*, *козацька братія*), цей військовий термін репрезентує авторське ставлення до зображуваних подій і героїв роману: *«Року Божого 1673, глибокої осені, коли вже листя впало з дерев, на Запорожжя прибилася збіса цікава кумпанія із десяти комонників, яких привів сюди бравий донський козачина Іван Міюський»* [Шкляр 2020, с. 8]; *«На той*

гамір прибігала козачня з інших куренів...» [Шкляр 2020, с. 25]; «...Сірка виглядає, і тепер братія козацька сушила голови, як би гідно та гречно зустріти кошового» [Шкляр 2020, с. 26]; «Із-за інших столів козачня витріщалася на Садуєва й Щоголева, бо не щодня їм доводилося бачити таких цяць» [Шкляр 2020, с. 85]; «Виявилось, що козарлюга поспішав із Січі до Батурина, щоб передати гетьманові Самойловичу листа від Сірка» [Шкляр 2020, с. 93].

Виявляючи шанобливе ставлення як до вищих за рангом людей військової справи, так і до запорожців, В. Шкляр вводить у мовлення героїв роману звертання *пане*: «Виходить, як ти, пане наказний, вирішиш, так і буде» [Шкляр 2020, с. 16]; «Тому прошу всіх вас, панове запорожці, а особливо тебе, пане кошовий отамане, нікому з московських людей не говорити про мене» [Шкляр 2020, с. 35].

Спорадично автор використовує військові терміни на позначення осіб вищих звань, посад та ін. у зневажливому тоні: «До них приходили всілякі цабе – гетьмани прибігали на поклін, найвищі посли вчащали з тридев'ятих земель, чума приходила, короста, воші, сарана прилітала, а царі і царевичі – ні» [Шкляр 2020, с. 23].

Негативну конотацію несуть усі військові лексеми на позначення людей чи груп людей супротивної сторони: «Чорти? Мана? Татарські песиголовці?» [Шкляр 2020, с. 8]; «...Степан Білий вимагав смертної кари, але козаки не давали згоди на такий рішенець – щоб це через якихось московських придибайлів занепащати християнські душі?» [Шкляр 2020, с. 99]; «...Може, завтра, може, через тиждень, а може, й через місяць. Повоює бусурменів і вернеться» [Шкляр 2020, с. 11]; «Він, царевич, ще піде до кримського хана, потім на Варшаву й до шведа, аби відкрити їм очі на кровожерливі наміри москвинів» [Шкляр 2020, с. 89]; «Ромодановський відписав, що цар вельми прихильний до Сірка за удавні походи на татар та османів, нехай приїжджає до Курська» [Шкляр 2020, с. 127]; «Коли ж Петро Дорошенко погнав москалів до їхніх кордонів, Сірко за давньою звичкою пішов воювати татарські улуси» [Шкляр 2020, с. 138].

Подекуди В. Шкляр використовує військову лексику у згрубілій формі для надання важливості та значеннєвості зображуваних подій: «Прийдуть полчища ратних людей і витягнуть його з Січі, як рака з нори» [Шкляр 2020, с. 90].

Емоційно-експресивне навантаження мають у тесті мовні одиниці на позначення військової справи, супроводжувані прикладкою – *харцизяки-запорожці, пластуни-вивідувачі, діди-райці, козаки-чорнорясники*: «Він уже здогадався, що перед ним Сіркові пластуни-вивідувачі, котрі, видно з усього, не спускали їх, донців, з очей...» [Шкляр 2020, с. 11]; «Посли це написали й передали гетьманові листа, в якому наказали тримати цих харцизяк-запорожців» [Шкляр 2020, с. 96]; «Діди-райці, старшини та й усі, хто був у курені, знизали плечима і вусами» [Шкляр 2020, с. 49]; «Тут один із трьох козаків-чорнорясників так чхнув, що погас каганець...» [Шкляр 2020, с. 76].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Використання військової лексики для Василя Шкляра – це виявлення літературної індивідуальності та художньої майстерності на тлі відтвореної реальної суспільно-політичної дійсності. Військова лексика, засвідчена в романі «Характерник», слугує передусім для реалізації стилістичної мети – правдивого зображення історичних подій. На основі лексико-семантичного принципу виокремлено п'ять тематичних груп термінів військової справи.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в аналізі функціонування військової лексики в художніх творах сучасних українських письменників.

ЛІТЕРАТУРА

- Байло, Ю. В. (2013). Особливості поняття «військовий термін» (семантичний аспект). [У:] *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя: Філологічні науки*, 3, 62–65.
- Вишневська, Г. (2019). Військова лексика у мові сучасного художнього твору: функціональний аспект. [У:] *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Мовознавство*, 1 (31), 24–29.
- Дубинець, З. О. (2015). Військова лексика в романі Р. Іванчука «Мальви». [У:] *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Філологія*, 73, 169–172.
- Жалай, В. Я. (2018). Новітні тенденції функціонування української військової терміносистеми. [У:] *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. 36. наук. праць. Київ, 5–43.
- Задорожний, В. (2013). З історії української військової лексики. [У:] *Слово*, 3, 41–47.
- Колган, О. В. і Артьомова, Г. О. (2017). Тематична організація термінологічної лексики військової справи (на прикладі кіноповісті О. Довженка «Повість полум'яних літ»). URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/terv_2017_4_36%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/terv_2017_4_36%20(1).pdf) (дата запису: 25.11.2025).
- Колган, О. і Салахутдінова, К. (2018). Військові терміни як складова художніх засобів у творі О. Довженка «Повість полум'яних літ». [У:] *Наукові записки. Серія: філологічні науки*, 164, 184–189.
- Мельничук, О. С. (ред.) (1982–2012). *Етимологічний словник української мови*. В 7 тт. Київ.

- Насмінчук, І. А. (2023). Військова лексика як складова мовотворчості Марії Матіос. [У:] *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*, 34 (73) / 5, 12–17.
- Панасюк, К. (2018). Військова термінологія в романі Юрія Щербака «Зброя судного дня». [У:] *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми української термінології*, 890, 66–69.
- Томіленко, Л. М. (2015). *Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови*. Івано-Франківськ, 160 с.
- Туровська, Л. В. (2007). Дещо про генезис сучасної української військової термінології. [У:] *Наукові праці*, 54, 79–84.
- Удовіченко, Л. Г. (2020). Українська військова лексика: діахронія мовознавчих студій. [У:] *Лінгвістичні дослідження*, 52, 81–90.
- Шкляр, В. (2020). *Характерник*. Харків, 304 с.

REFERENCES

- Bailo, Yu. V. (2013). Osoblyvosti poniattia «viiskovy termin» (semantychnyi aspekt) [Features of the concept of «military term» (semantic aspect)]. [U:] *Naukovi zapysky Nizhynskoho derzhavnoho universytetu im. M. Hoholia: Filolohichni nauky*, 3, 62–65. (in Ukrainian)
- Vyshnevskaya, H. (2019). Viiskova leksyka u movi suchasnoho khudozhnoho tvorcu: funktsionalnyi aspekt [Military vocabulary in the language of contemporary fiction: a functional aspect]. [U:] *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Ser. Movoznavstvo*, 1 (31), 24–29. (in Ukrainian)
- Dubynets, Z. O. (2015). Viiskova leksyka v romani R. Ivanychuka «Malvy» [Military vocabulary in R. Ivanychuk's novel «Malvy»]. [U:] *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya: Filolohiia*, 73, 169–172. (in Ukrainian)
- Zhalai, V. Ya. (2018). Novitni tendentsii funktsionuvannia ukraïnskoi viiskovoi terminosystemy [The latest trends in the functioning of the Ukrainian military terminology system]. [U:] *Linhvistyka XXI stolittia : novi doslidzhennia i perspektyvy*. Zb. nauk. prats. Kyiv, 5–43. (in Ukrainian)
- Zadorozhnyi, V. (2013). Z istorii ukraïnskoi viiskovoi leksyky [From the history of Ukrainian military vocabulary]. [U:] *Slovo*, 3, 41–47. (in Ukrainian)
- Kolhan, O. V. i Artomova, H. O. (2017). Tematychna orhanizatsiia terminolohichnoi leksyky viiskovoi spravy (na prykladi kinopovisti O. Dovzhenka «Povist polumianykh lit») [Thematic organisation of military terminology (based on the example of O. Dovzhenko's film novel «The Tale of Flaming Years»)]. URL:file:///C:/Users/Admin/Downloads/terv_2017_4_36%20(1).pdf (data zapytu: 25.11.2025). (in Ukrainian)
- Kolhan, O. i Salakhutdinova, K. (2018). Viiskovi terminy yak skladova khudozhnykh zasobiv u tvori O. Dovzhenka «Povist polumianykh lit» [Military terms as a component of artistic devices in O. Dovzhenko's work «The Tale of Flaming Years»]. [U:] *Naukovi zapysky. Seriya: filolohichni nauky*, 164, 184–189. (in Ukrainian)
- Melnychuk, O. S. (red.) (1982–2012). *Etymolohichni slovnyk ukraïnskoi movy* [Etymological dictionary of the ukrainian language]. V 7 tt. Kyiv. (in Ukrainian).
- Nasminchuk, I. A. (2023). Viiskova leksyka yak skladova movotvorchosti Marii Matios [Military vocabulary as a component of Maria Matios's linguistic creativity]. [U:] *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Filolohiia. Zhurnalistyka*, 34 (73) / 5, 12–17. (in Ukrainian)
- Panasiuk, K. (2018). Viiskova terminolohiia v romani Yurii Shcherbaka «Zbroia sudnoho dnia» [Military terminology in Yuri Shcherbak's novel «Weapons of Judgment day»]. [U:] *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Seriya: Problemy ukraïnskoi terminolohii*, 890, 66–69. (in Ukrainian)
- Tomilenko, L. M. (2015). *Terminolohichna leksyka v suchasni tлумачnii leksykohrafii ukraïnskoi literaturnoi movy* [Terminological vocabulary in modern explanatory lexicography of the Ukrainian literary language]. Ivano-Frankivsk, 160 s. (in Ukrainian)
- Turovska, L. V. (2007). Deshcho pro henezys suchasnoi ukraïnskoi viiskovoi terminolohii [A few words about the origins of modern Ukrainian military terminology]. [U:] *Naukovi pratsi*, 54, 79–84. (in Ukrainian)
- Udovichenko, L. H. (2020). Ukraïnska viiskova leksyka: diakhroniia movoznavchykh studii [Ukrainian military vocabulary: diachrony of linguistic studies]. [U:] *Linhvistychni doslidzhennia*, 52, 81–90. (in Ukrainian)
- Shkliar, V. (2020). *Kharakternyk* [Kharakternyk]. Kharkiv, 304 s. (in Ukrainian)

Подано до редакції 25.10.2025 року
Прийнято до друку 17.11.2025 року